

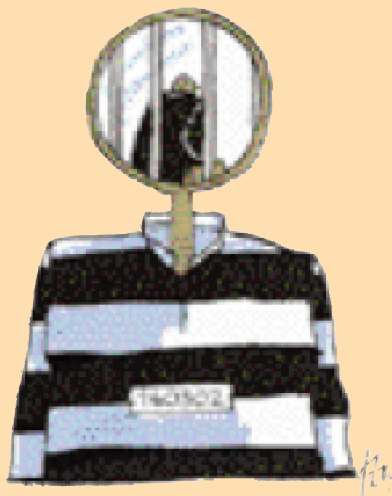
In 1981 schreef mr. L. G. Eykman voor *het Advocatenblad* het hilarische artikel 'Stijl en omgangsvormen, een typologie van advocaten'.¹ Enkelspoorders, blafkickers en mismoedigen passeerden de revue. Vele jaren later, in de Ordespecial van 1999, volgde een typologie van stagiaires en hun patroons. Dat leverde wederom een mooie reeks nieuwe woorden op: mismuilers, het goud-nonnetje en het timefokker-tje. Nu, we kunnen inmiddels spreken van een traditie, een typologie van cliënten en hun advocaat. 'De top is de Gepubliceerde Cliënt. En die top is voor iedereen bereikbaar. Je woont in Zutphen, de waterleiding is lek, en nog eeuwenlang leef je voort in de verplichte propedeusestof.'

DOOD AAN HET CLIËNTELISSME

Typen cliënten (én hun advocaten)

Binnen de advocatuur worden cliënten, laten we eerlijk zijn, voornamelijk als sto-

oen ontstaat – om te ontdekken dat cliënten niet één onscheidbare scharrelkippige

rend ervaren. Ze bellen op de verkeerde momenten en nemen de verkeerde stukken mee. Ze willen in beroep als dat niet kan, en niet als dat wel kan. Ze begrijpen niet dat een gedegen advies minimaal vijf weken kost, en een proces vijf jaar. En dat een declaratie wel hoog kan lijken, maar dat er nu eenmaal uren zijn.

De advocaat beziet zijn cliënten zoals de blasé artiest zijn fans: lawaaiig, belachelijk maar nu eenmaal onmisbaar. Er is dus liefde voor de cliënt voor nodig en onbaatzuchtigheid – die gewoonlijk eerst na het pensi-

massa vormen. Er zijn geheel verschillende typen en soorten cliënten.

Men wordt pas cliënt als men een advocaat heeft. Cliënten worden dus door hun advocaten geschapen, gevormd en misvormd. Zo zal men dus, gelijk ook de parasitologie leert, bij ieder type cliënt een type advocaten vinden.

DE JURISLACHTOFFERS

Bezien wij allereerst het lot van de *jurispruitjes*. Zij zijn eerder slachtoffer dan beschermeling van hun advocaten. Zij zijn

mens noch subject; zij zijn een zaak. Een leuke zaak heeft een leuke cliënt, een saaie zaak een saaie.

De hoogste staat bereikt de cliënt hier eerst als hij niet alleen een zaak, maar een casus heeft. Iets wat leuk is voor cursussen, waar studenten mee kunnen stoeien en ook op HBO-niveau hanteerbaar is. De top daarin zijn de Gepubliceerde Cliënten. En die top is voor iedereen bereikbaar. Je woont in Zutphen, de waterleiding is lek, en nog eeuwenlang leef je voort in de verplichte propedeusestof. Je zit met een leuk stel jonge mensen bij elkaar om een naam voor de kleuterschool te bedenken. Iemand roept 'Babbel!' en dan val je ook nog eens in de kring van bestuurskundigen. Iedere keer dat de Hoge Raad om gaat, gaat er een cliënt af.

De raadsliden hier zijn de *rechtsvaderen*. Zoals iedere vader zijn zij uit op de

bevruchting van nieuwe casussen, die zij in vele instanties uitpersen tot er Gepubliceerd Recht uit groeit. Nadat hun talloze malen geduldig is uitgelegd waarom het geboden was een reconventie in de ondervrijwaring in te stellen en hoezeer de rechtbank het leerstuk van de ongerechtvaardigde verrijking heeft verwaarloosd, leggen de cliënten het hoofd in de murw gedeclareerde schoot. Slechts bij tijd en wijle roepen zij nog in de ijle hoogte – waar hun advocaat, die van de tegenpartij en de rechter lekker bezig zijn – "wat doet ú

daar?” Maar steeds luidt het antwoord: “bek houden; we spelen dominus litisje!”

DE LEKKERE OVERTREDERS

Juristen danken hun bestaan eraan, dat bij iedere regel die zij instellen, iemand bereid is die te overtreden. Daarom is er alle aanleiding voor het huldigen der *Snoodaardigen*, de wetsovertreders. En dan doelen we niet op nette menen met teveel voorkennis, bedreigd door te veel achterklap. Dat zijn

Nee, dan de snoodaardigen, met een mengsel van slimheid, gemoedelijkheid en meedogenloosheid. Daarmee hebben zij altijd in hun kielzog een baaierd aan vormfouten, ondermaatse undercover's en onrechtmatige telefoontapperijen. Begrijp mij goed: het gaat hier natuurlijk om Heel Foute Mensen en wij dienen ook het lot der ingeslikte bolletjes en ingeblikte Chineesjes niet uit het oog te verliezen. Maar mensen, wat een verrukkelijk volkje voor de balie.

Ziek van een niet-erkende ziekte, asielzoekend maar nooit krijsend, daklozen met huurschuld

geen lekkere boeven, evenmin als in wezen doodsaaie moordenaars, die vaak nog bekend hebben ook, dus daar hebben we niks aan. Zoiets is hooguit nog te roerbakken tot jurispruitjes met asperge.

Voor hen is er bij uitstek de *Robin Hood-advocaat*. Robin Hood; de briljante schelm: steelt van het rijk en geeft het aan de rijken. De advocaten met een buidel vol creatieve pijlen die buiten hun kring chicaneus worden geacht, maar toch weer doel treffen. Jaloerse tegenstand ontmoeten de Robin Hooders veel in de balie. Om de haverklap duiken zij immers op in talkshows, terwijl de brave advocaat uit Vaals – waarover hieronder meer – zelfs Knevel op Zaterdag niet weet te halen. Maar iedereen houdt van een schelm, en zij dragen het geheim van de balie met zich mee: een goede cliënt is een foute cliënt.

PIELEPREUTERS

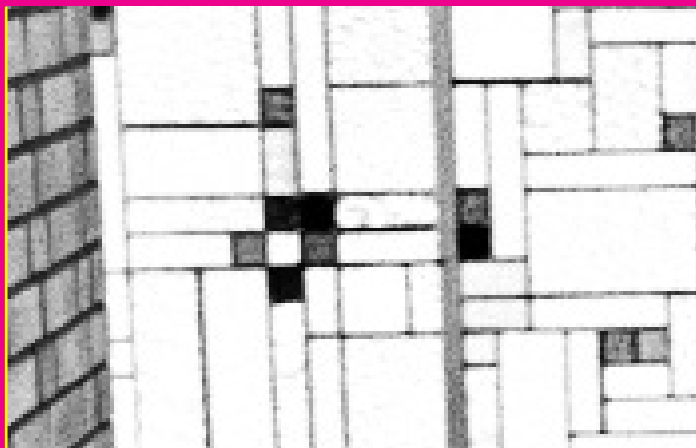
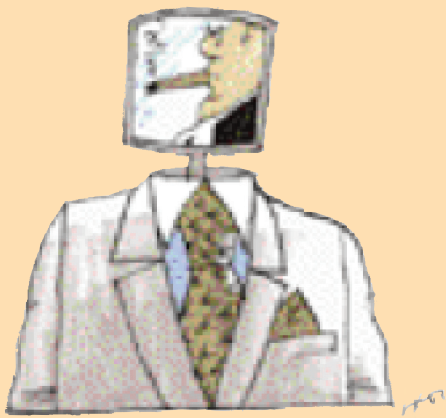
We kennen ze allemaal. Altijd zich goedwillend in het ongeluk wriemelend. Geen vergunning voor legaliteit

en geen handigheid voor illegaliteit.

De *pielepreuters*, ziek van een niet-erkende ziekte, asielzoekend maar nooit krijsend, daklozen met huurschuld. Opgepakt door de marechaussee, terwijl zij alleen maar een kaasbolletje geslikt hebben, rotgeslagen door Albert Heijn zonder airmiles van Prins Bernhard. Beladen met onbeantwoorde brieven, aan de gemeenteraad, aan de burgemeester, aan de minister en aan Prinses Marguerita. Als er iets niet goed geregeld is in onze maatschappij; de pielepreuters staan vooraan en worden als eersten gemangeld.

Van oudsher heeft de balie daar een heilige voor gereed staan: de *Florence Nightingale-advocaat*. De advocaat als trooster van de troostelozen, luisteraar van het ongehoorde, de machteloze hulp voor de hulpeloze. Dit zijn de kleine advocaten, die telkens weer lijken te worden platgedrukt onder de uitbukkende internationale kantoren, maar die telkens weer boven komen. Eenvoudigweg omdat zij altijd nodig zijn.

Het beeld van Florence schiept het misverstand dat het hier om soft, dus vrouwelijk werk zou gaan. Je moet echter keihard zijn om staande te blijven in het moeras van geestdodende routine, klamme ambtelijkheid en schijnbare uitzichtloosheid. Dat geldt ook voor Florence zelf, blijkens haar biografie een harde manager met méér

DOOD AAN HET CLIËNTELISME

gevoel voor logistiek – verband, verpleegsters en medicijnen *just in time* in de Krim – dan voor verpleging.

GLOBAZEN

Verbleken de voorgaande cliëntenbeelden mogelijk in het licht van het heden, de *globaasjes* zijn van nu, van morgen en van alle tijd. Het globaasje zweeft boven alle naties, alle grenzen en alle rechten; hij is het ballonige baasje. Een onderneming in Thailand, die een bedrijf in Vaals (L) wil overnemen denkt er niet aan een Vaalse confrère in te schakelen, met al diens kennis van het drielandenpuntrecht. Nee, hij schakelt een kantoor in New York in, en daarmee gaat de zaak globalen. Naar het Londense kantoor voor het Europees recht; naar een Amsterdams kantoor voor de Nederlandse eigenaardigheden. De balie in Vaals hoort er nooit wat van. Niets gaat er *face to face* of *ear to ear*; alles gaat elektronisch.

De *schermlover*, de hele dag aan het scherm geplakt, zal de Thai in den vleze nooit ontmoeten. Hij is extern geketend aan zijn onafzichtelijk globale kantoor, en intern aan een team van Armanianse advocaatjes en advocettes. Misschien is de *schermlover* wel een Heel Wijze Raadsman. Hij zou graag een cliënt tegenover zich hebben zitten tegen wie hij iets Heel Wijs kan zeggen, zoals: “Cor, ga er eens een tijdje met Sylvia

tussenuit”, of: “Roel, zou je niet een flat nemen?” Maar hij ziet die Thai nooit en gaandeweg rijst bij hem de vraag of die Thai eigenlijk wel bestaat, en of die van lekker eten houdt, van moorkoppen en drielandenpunten. Maar niemand zal dat ooit weten. Zo lost de cliënt zich gaandeweg op in de elektronische melkweg: de virtuele cliënt.

WAAROM EIGENLIJK CLIËNTEN?

Als wij constateren dat de cliënten zich meer en meer virtualiseren, is het dan geen tijd voor een preventieve ruiming van cliënten?

Vooropgesteld zij dat een cliënt zonder advocaat geen cliënt is; maar dat een advocaat zonder cliënt onverminderd advocaat blijft. De advocaat is dus niet cliëntafhankelijk, laat staan dat hij cliëntvriendelijk moet zijn.

Moeten wij niet de weg openen naar de cliëntloze advocatuur?

Zaken met louter advocaten, zonder storende cliënten, maar met een stel randdementen rechters.

Zaken die nergens voor nodig zijn, die nergens toe doen en nergens toe leiden; maar mensen, wat een heerlijke zaken!

De dood aan het cliëntelisme. ■

(*mr. L.G. Eykman*)

¹ Opnieuw afgedrukt in ‘Advocaten pleiten staande’, uitgave ter gelegenheid van 50 jaar Advocatenwet, pagina 136 tot en met 138. Elsevier bedrijfsinformatie, Den Haag, 2002, ISBN 90 5749 885 5.

